

ข้อมูลทั่วไปตำบลขามป้อม อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น

ประวัติของตำบลขามป้อม

เดิมตำบลขามป้อมขึ้นอยู่กับอำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ในปี ๒๕๓๑ กิ่งอำเภอพระยีนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอพระยีน ขณะเดียวกันได้มีการแยกเขตปกครองของตำบลพระยีน ออกเป็นตำบลพระยีนและตำบลขามป้อม กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแยกเป็นตำบลขามป้อมเมื่อปี ๒๕๓๑

ที่ตั้ง และอาณาเขต

ตำบลขามป้อม เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอพระยีน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอพระยีน ระยะทางห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๖ กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๐๖๒ (ขอนแก่น-มัญจาคีรี) มีพื้นที่ถือครองทั้งตำบล ๒๐,๕๙๕ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๕ ของพื้นที่ทั้งอำเภอ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตตำบลหนองแวงและตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น และอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตตำบลบ้านโต้น อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น

การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลขามป้อมแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้านคือ บ้านขามป้อม หมู่ที่ ๑ ,บ้านน้อยชานบึง หมู่ที่ ๒ ,บ้านขาด หมู่ที่ ๓ ,บ้านบ่อแก หมู่ที่ ๔ ,บ้านหนองพุ่มน หมู่ที่ ๕ ,บ้านบ่อทอง หมู่ที่ ๖ ,บ้านโพธิ์ทอง หมู่ที่ ๗ ,บ้านขามป้อม หมู่ที่ ๘ ,บ้านขาด หมู่ที่ ๙ ,บ้านโพธิ์ทอง หมู่ที่ ๑๐ ,บ้านบ่อแก หมู่ที่ ๑๑

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ประชากรในตำบลขามป้อม ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มตามแนวทางหลวงจังหวัดและถนนสายต่าง ๆ บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ แต่ก็มีบางส่วนที่กระจายไปตามพื้นที่การเกษตร เพื่อสะดวกในการประกอบอาชีพ

การคมนาคม

ตำบลขามป้อม มีทางหลวงหมายเลข ๒๐๖๒ (ขอนแก่น - มัญจาคีรี) ตัดผ่านทำให้สามารถติดต่อกับตัวจังหวัดขอนแก่นและอำเภอ และจังหวัดอื่น ๆ ได้สะดวก ภายในตำบลขามป้อมมีถนนลาดยางและถนนลูกรังติดต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ หลายสาย ซึ่งใช้การได้ตลอดทั้งปี ถนนสายสำคัญภายในตำบล ได้แก่ ถนนสายบ่อแก - บ้านโต้น ผ่านบ้านขาด บ้านน้อยชานบึง บ้านขามป้อม และบ้านโพธิ์ทอง ตามลำดับ

สภาพภูมิประเทศ

ตำบลขามป้อม มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นลูกคลื่นลอนตื้น พื้นที่จะลาดเทจากด้านทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ๑๖๐-๑๗๐ เมตร

ปัจจุบัน การใช้ดินในตำบลขามป้อมจะเห็นได้กว่า ๗๒ เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ในตำบลใช้ในการทำนา พื้นที่ดอนใช้ปลูกพืชไร่ มีอยู่น้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตบ้านหนองพุ่มน บ้านโพธิ์ทองและบ่อ

ทอง พื้นที่ป่าในตำบลขามป้อมมีน้อยมาก จะมีบริเวณด้านทิศเหนือในเขตติดต่อระหว่างบ้านขามป้อมกับ ตำบลหนองแวง นอกนั้นก็คือป่าที่เอกชนปลูก ซึ่งมีอยู่บ้างในบางหมู่บ้าน

จากสภาพพื้นที่ที่เป็นลูกคลื่นลอนตื้น ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า พื้นที่นาเป็นสัดส่วน ไม่น้อยที่เป็นนาดอน ซึ่งมักประสบปัญหาขาดน้ำเมื่อเกิดฝนทิ้งช่วง ทำให้ผลผลิตข้าวต่ำหรือปักดำไม่ได้ในบาง ปี พื้นที่นาดอนมีมากในบริเวณบ้านขาดและบางส่วนของบ้านขามป้อม และบ้านหนองทุ่งมน ซึ่งพื้นที่มี ระดับสูง พื้นที่นาที่อยู่ในที่ต่ำในบริเวณร่องของพื้นที่ลูกคลื่น หรืออยู่ในที่ราบลุ่มทางทิศตะวันตกบริเวณบ้าน บ่อแก บริเวณรอบหนองป็นน้ำซึ่งมีพื้นที่บางส่วนของบ้านน้อยชานบึง และบ้านโพธิ์ทองเป็นพื้นที่ลุ่ม นา ประเภทนี้มักไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำในการทำนามากนัก

ทรัพยากรดิน

ความอุดมสมบูรณ์ของดินในตำบลขามป้อมจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับแหล่งวัตถุดิบ กำเนิดดิน ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะการกำเนิด ของดินออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. ดินที่เกิดในที่ราบน้ำท่วมถึง จัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางจนถึงความ อุดมสมบูรณ์ต่ำ มีพื้นที่ไม่มากนัก แบ่งตามสภาพที่เกิดเป็น ๒ กลุ่มย่อย ได้แก่

๑.๑. ดินที่เกิดริมแม่น้ำ พบบริเวณแคบ ๆ ขนานไปตามแม่น้ำชี ดินกลุ่มนี้มีความอุดม สมบูรณ์สูง แต่มักประสบปัญหาน้ำท่วม พืชผลได้รับความเสียหายได้

๑.๒. ดินที่เกิดในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง ทำนาได้ผล ผลิตสูง โครงสร้างเป็นดินเหนียว

๒. ดินที่เกิดในที่ราบต่ำของตะพักลำน้ำ บริเวณนี้พื้นที่จะราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ สม่ำเสมอ ใช้ในการทำนา แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มย่อยดังนี้

๒.๑. ดินร่วนปนทรายที่มีหน้าดินลึก เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การระบายน้ำดี ปานกลางถึงดี ชุดดินที่พบมาก ได้แก่ ชุดดินร้อยเอ็ด

๒.๒. ดินเค็ม เป็นดินร่วนปนทราย มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ข้างล่าง บริเวณที่มีการ แพร่กระจายของดินเค็มมากในบริเวณที่เป็นดินชุดร้อยเอ็ด ชุดดินโคราชและโพนพิสัย ได้แก่ บริเวณบ้านบ่อ แก บ้านหนองทุ่งมน บ้านบ่อทอง บ้านขาด บ้านน้อยชานบึงและบ้านขามป้อมบางส่วน

๓. ดินที่เกิดบนที่สูง เกิดในสภาพพื้นที่ตะพักลำน้ำระดับปานกลาง แบ่งตามลักษณะ ของดิน ได้แก่

๓.๑. ดินต้นมีเศษหินและลูกรังปน จะพบกรวดและลูกรังบริเวณผิวดิน มีความอุดม สมบูรณ์ต่ำ ยังมีสภาพเป็นป่าละเมาะ พบมากบริเวณบ้านขามป้อม ชุดดินที่ พบในบริเวณนี้ได้แก่ ชุดดินโพนพิสัย

สมรรถนะของดิน

(๑) ชุดดินร้อยเอ็ด มีประมาณ ๖๘.๔% ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่ราบเรียบถึง ค่อนข้างราบเรียบ เนื้อดินมีลักษณะร่วนปนทราย, ทรายปนร่วน สีน้ำตาลเข้มถึงสีเทา ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวปนทราย ความเป็นกรดต่ำ ๕.๐ - ๕.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุทั่วถึงปานกลางเหมาะสมใน การทำนาปานกลาง พบบริเวณบ้านบ่อทอง และบ้านหนองทุ่งมน

(๒) ชุดดินโคราช มีประมาณ ๒๐.๕% ของพื้นที่ตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้มปนเทา หน้าดินลึก การระบายน้ำดีปานกลาง ดินชั้นล่างเป็นดิน

เหนียวปนทราย ความเป็นกรดต่าง ๕.๐ – ๖.๐ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ เหมาะกับการปลูกพืชไร่ พืชหญ้า เลี้ยงสัตว์ บริเวณใกล้หมู่บ้านใช้ปลูกไม้ผลและพืชผัก พบบริเวณบ้านน้อยชานบึง และบ้านชาติ

(๓) **ชุดดินโพนพิสัย** มีประมาณ ๘.๗% ของพื้นที่ตำบล สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงหรือที่ดอน เนื้อดินชั้นบนมีลักษณะร่วนเหนียว ดินชั้นล่างเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว การระบายน้ำเร็ว ความเป็นกรดต่าง ๖.๐ – ๖.๕ ปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ เหมาะสมปานกลางสำหรับการปลูกข้าวและไม้ผลไม้ยืนต้น พบบริเวณบ้านบ่อแก บ้านบ่อทอง

(๔) **ชุดดินน้ำไหลทรายมูล (Alluvial Complex)** มีประมาณ ๒.๔ เปอร์เซ็นต์ เนื้อดินค่อนข้างเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง การระบายน้ำดีปานกลาง พบมากบริเวณลุ่มแม่น้ำชี พบบริเวณบ้านหนองทุ่งมน

การแพร่กระจายของดินเค็ม

ดินเค็มมีการแพร่กระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ความรุนแรงมากน้อยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละแห่ง จำแนกออกได้ ๓ ระดับ คือ

๑. บริเวณที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ บริเวณบ้านบ่อแก หมู่ที่ ๔ และหมู่๑๑ ซึ่งเป็นชุดดินร้อยเอ็ด

๒. บริเวณที่มีการแพร่กระจายของดินเค็มปานกลาง มีตั้งแต่ขนาดตอนไปจนถึงนาหลุ่มปกติ ในบริเวณที่เป็นชุดดินร้อยเอ็ด โคราซ และโพนพิสัย ได้แก่ บริเวณบ้านหนองทุ่งมน หมู่ที่ ๕ และบ้านบ่อทอง หมู่ที่ ๖

๓. บริเวณที่มีการแพร่กระจายของดินเค็มน้อย พบมากบริเวณขนาดตอนเขตตอนกลางของตำบล ได้แก่พื้นที่ของบ้านชาติ หมู่ที่๓และ๙ บ้านน้อยชานบึง หมู่ที่๒และมีบางส่วนของบ้านขามป้อมหมู่ที่๑ และหมู่ที่ ๘

ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำในตำบลขามป้อม จำแนกออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นและแหล่งน้ำใต้ดิน ดังนี้

๑. แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของตำบลขามป้อม คือ

๑.๑ ห้วยอ้อย มีต้นกำเนิดที่บ้านป่าหม้อ ตำบลพระยีน ไหลผ่านบ้านบ่อแก บ้านชาติ บ้านน้อยชานบึง บ้านขามป้อมและบ้านโพธิ์ทอง ตามลำดับ ไปบรรจบห้วยหินลาดที่บ้านโพธิ์ชุมดิน ตำบลพระบุ มีความยาวประมาณ ๖ กิโลเมตร

๑.๒ ห้วยพระเนาว์ มีต้นกำเนิดอยู่ที่บ้านหินเหิบ ตำบลพระยีน ไหลผ่านบ้านหนองทุ่งมน ลงสู่แม่น้ำชี ความยาวประมาณ ๒ กิโลเมตร

ลำห้วยทั้ง ๒ สายนี้ใช้ในการเพาะปลูกได้เฉพาะฤดูฝน ส่วนใหญ่ใช้ในการสูบน้ำเพื่อช่วยในการตกกล้าและปักดำข้าว ฤดูแล้งสภาพต้นเขิน และบางแห่งคุณภาพน้ำเป็นดินเค็ม ใช้ได้เพียงเป็นแหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์

๑.๓ หนองบึง ในตำบลขามป้อมมีทั้งหมด ๗ แห่ง แต่ที่มีความสำคัญต่อการเกษตรได้แก่หนองปันน้ำ มีพื้นที่ประมาณ ๒๐๗ ไร่ ซึ่งสามารถใช้น้ำในการทำนาในฤดูฝนและการปลูกพืชฤดูแล้ง แหล่งน้ำอื่น ๆ อีก ๖ แห่ง มีขนาดเล็ก บางแห่งสามารถใช้น้ำในการปลูกผักในฤดูแล้งได้บ้าง และใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง

๑.๔ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ตำบลขามป้อม มีฝายนิวซีแลนด์ ๒ แห่ง และทำนบ ๑ แห่ง ที่สร้างขึ้นจากงบประมาณของรัฐบาลผ่านมาทางหลายหน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน โครงการ กสข. องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การของต่างประเทศ (ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์) ฯลฯ ฝายและทำนบสร้างขึ้นเพื่อช่วยในการทำนาในฤดูฝน

๑.๕ แหล่งน้ำใต้ดิน

พื้นที่ของตำบลขามป้อม ประมาณ ๙๐ - ๙๕ % ชั้นล่างจะรองรับด้วยหินแข็ง จำพวกหินดินดานและหินทราย น้ำบาดาลจะพบในโครงสร้างที่เป็นรอยแยกของดิน ความลึกของชั้นหินได้น้ำในบริเวณที่เป็นหิน มีความลึกประมาณ ๑๐ - ๒๐ เมตร ระดับน้ำลึกเฉลี่ย ๕ - ๑๐ เมตร บริเวณที่เป็นหินแข็งจะลึกประมาณ ๒๐ - ๔๐ เมตร ระดับน้ำลึกเฉลี่ย ๕ - ๑๐ เมตร

สภาพน้ำโดยทั่วไปมีปริมาณเฉลี่ย ๒ - ๑๐ ลบ.ม./ชม. ซึ่งเพียงพอกับการใช้บริโภค คุณภาพน้ำจะกร่อยและเค็ม มีความกระด้างและเกลือคลอไรด์ค่อนข้างสูง จึงไม่สามารถพัฒนานำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ ยกเว้นบางพื้นที่จะมีแหล่งน้ำจืดเป็นหย่อม ๆ คือ บริเวณด้านตะวันออกของตำบล แลบบ้านขามป้อม บ้านโพธิ์ทอง และบ้านขาด หมู่ที่ ๑,๗ และ ๓ ให้น้ำที่มีคุณภาพปานกลาง แหล่งน้ำจืดที่มีคุณภาพดีหาได้บ้างในบริเวณบ้านน้อยขานบึง หมู่ที่ ๒ แต่ส่วนใหญ่มีปริมาณธาตุเหล็กสูงกว่ามาตรฐาน จึงไม่นิยมขุดบ่อน้ำตื้น หรือบอบาดาล

โดยสภาพรวมแล้ว ตำบลขามป้อมมีแหล่งน้ำจำกัด การนำน้ำมาใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่จะใช้ได้เพียงช่วยในการทำนาในฤดูฝน ในฤดูแล้งปริมาณน้ำมีน้อย และยังมีปัญหาเรื่องน้ำเค็ม การนำน้ำมาใช้ในการปลูกพืชฤดูแล้งจึงมีข้อจำกัด

สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย พลังงานรังสีดวงอาทิตย์ แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น ลม เมฆ น้ำฝน ความกดอากาศ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการเกษตรทั้งสิ้น

จากสภาพที่ตั้งของตำบลขามป้อม สามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ ๓ ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นมาจากมหาสมุทรอินเดีย

ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือน กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่มีอากาศหนาวเย็น ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน

ฤดูร้อน เริ่มประมาณเดือนมีนาคม ถึงเดือน เมษายน อากาศจะร้อนอบอ้าว อุณหภูมิสูง โดยได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาอากาศร้อนขึ้นมาจากทะเลจีนใต้